

Хазяїн (стислий переказ)

Іван Карпенко-Карий

Персонажі

Терентій Гаврилович Пузир – хазяїн, мільйонер;

Марія Іванівна – дружина;

Соня – їх дочка;

Феноген – права рука хазяїна;

Маюфес – фактор (посередник при купівлі-продажі чогось);

Павлина – кравчиха;

Зеленський та Ліхтаренко – економи;

Петро Петрович Золотницький – багатий пан;

Калинович – учитель гімназії;

Зозуля – помічник Ліхтаренків;

Лікар;

Харитон – розсильний;

Петро;

Дем'ян.

Маюфес і Феноген розмовляють про халат хазяїна, що він смердить, а одного разу швейцар навіть не пускав його у земський банк.

Зеленський просить Феногена, щоб той замовив словечко і його не перевели в Чагарник на місце Ліхтаренка, та дає йому за це гроші.

Дружина Пузиря наскладала грошей і хоче подарувати йому на іменини новий халат. Щоб його пошити, потрібно 280 рублів. На полях вишити "буряки з розкішним бадиллям, а на бортах... барана і овечку..."

Маюфес говорить Пузирю, що коли їхав з німцем повз його землю, то той запропонував йому випасати своїх 12 тисяч овець на його паші. Домовились на 20%. Пузир говорить: "Всякий чорт сюди прийде голодний, а ти його годуй! Нема, щоб з собою привіз солонини там, чи що. Нехай не звикають!" Так і не нагодував гостей.

Заходять економи – Ліхтаренко та Зеленський. Зеленський платить робітникам по 35 копійок в день і харчує їх (обробляють буряки), Ліхтаренко – по 25 копійок і на своїх харчах. Зеленський говорить: "Що робочий там дешевий, де зелі немає, де бідність". Пузир на це відповідає: "Так ви зробіть... бідність". Переводить Зеленського в Чагарник, а Ліхтаренка в Мануйлівку. І повчає, що треба взяти мужицькі наділи в оренду, а без землі роби з ними (мужиками), що хочеш. На що Зеленський говорить: "... у Мануйлівці є такий учитель – артільник і біля нього чоловіка три..., що через них і Ліхтаренко зуби поламає".

Пузир говорить Феногену, що має думку посватати Соню за Чоботового сина, Василя, бо батько – хазяїн на всю округу.

Терентій Гаврилович отримує ордена Станіслава II-ї ступені, "...по случаю... зроблю

шубу з лисячого хутра" — думає.

Приїздить Золотницький, пропонує стати четвертим компаньоном, внести 400 тисяч, поставити сахарний завод. Пузир відмовляється. Сідають обідати. Золотницький читає, що в Полтаві збирають гроші на пам'ятник І.Котляревському. Терентій Гаврилович відмовляється пожертвувати на пам'ятник. Злотницький на це говорить: "Обідать у такого хазяїна важко, тут і кусок в горло не полізе... я соромлюсь сидіть поруч з тобою за столом".

Юрба робочих ідуть показати яким хлібом та борщем годує їх Ліхтаренко. Виходять до них Марія Іванівна та Соня. Люди показують хліб. Соня говорить: "...У мене все тіло труситься від жаху, що у нас таким хлібом годують людей... Я все зроблю, щоб вас годували краще!" дівчина наказує Феногену, щоб людям давали кращий хліб і в борщ клали картоплю і буряки, адже "... хліба, як води в морі..."

Приїздить Пузир – борода підрізана, щоб було видно орден, говорить: "Получив нагороду за приют". Соня показує хліб, що його "ні вломать, ні вкусить". Пузир говорить, що білим хлібом робочих не нагодуєш, буде постійно голодним; а цей треба розмочити. Соня відповідає: "... поки я буду знать і бачить, що у нас така неправда до людей, що вас скрізь судять і проклинають, мені ніщо не буде мило, життя моє буде каторгою!"

Пузир говорить Феногену, щоб поганий хліб давали з осені, "як обробимось", а зараз кращий, бо "... ще покидають робочі...". Мотивує це так: "... то з степу не вилазив, а тепер почав між люде виходить, і треба оглядатись: що люде скажуть..."

До Соні приїздить Калинович; вона розповідає йому про розмову з робочими, з батьком. Він пропонує йти на корисну працю в школі "...насаджать ідеали кращого життя". Вони збираються вінчатися. Матір знає про це і радіє, а батько навіть не здогадується. Соня говорить, що коли батько не погодиться, то вона приїде в місто і вони все одно повінчаються.

Ліхтаренко і Феноген домовляються, красти, де можна, "... а на менших звертать..." Ліхтаренко говорить: "... Колись бусурманів обдирали, а тепер своїх рідних...". До них підходить Зозуля і запитує, за що його покарано, якщо він не крав. Феноген: "...для приміру...". Зозуля говорить: "Невже вам ні крихти не жаль мене, моєї честі і моєї сім'ї?.. Кати бездушні ви!"

Харитон прибіг і сказав, що Зозуля "получив в конторі рощот..." і повісився. Калинович на це: "Хазяйське колесо роздавило!"

Марія Іванівна дає Феногену 5 рублів, щоб той, коли кравчиха принесе новий халат (який пошила за 50 рублів), умовив Пузиря купити його. Кравчиха говорить, що халат коштує 200 карбованців, його Петро Тимофійович Михайлов замовив, але вчора того посадовили, він банкрут.

Приїздить Золотницький та Калинович. Пузир зустрічається з економами. Ліхтаренко говорить, що землю в Мануйлівці взяв на 10 років в оренду. Пузир говорить, що під Херсоном – голод. Мужики всю скотину продають задаром. Хазяїн наказує Феногену і Куртцу поїхати і скупити всіх овець.

Пузир продає новий халат Золотницькому за 100 карбванців. Злотницький

говорить про Калиновича, який той розумний, талановитий, що гарний буде "жених" Соні. А Терентій відповідає: "Голодранець? У Соні є жених – Чоботенко, мільйонер". Злотницький: "Ну навіщо тобі багатий зять, коли ти сам багатий. Пора вже тобі шукать того, чого в тебе бракує ". Пузир: "Я так і роблю: шукаю, де б більше купить землі, бо скільки б чоловік її не мав – все бракує". Злотницький: "...Калинович може бути професором, директором гімназії, от і ти, і твій Чоботенко будете говорити йому – ваше превосходительство". Пузир: "Чи буде він генерал, чи ні – я не знаю; а чим він є – я бачу, і дочки своєї за нього не віддам!" Калинович і Соня просять Пузиря, але той: "Скоріше вогонь розіллється водою..." Соня говорить коханому: "І коли її (згоди) через два тижні я не добуду, то приїду в город, і ми повінчаємось".

Маюфес говорить Феногену, що "слідователь" посадив уже трьох і, мабуть, добереться і до Пузиря (бо він сховав 12 тисяч овець від кредиторів). Забігає парубок до Соні, щоб послали за лікарем, бо Пузир ногу підвернув.

Феноген пояснює: "... побачили біля кіп чиїхсь гусей, що смикали копу, прудко під'їхали до гусей, схопились з бігунків і погнались за гусьми, та спіткнулись через ритвину і сильно упали".

Соня хоче послати за лікарем, але Пузир говорить, що краще за фельдшером, бо дешевше. Також просить покликати Петра Петровича Золотницького, "...при смерті хоче помиритися...".

Пузир: "...Я й сам знаю, що не вмру. Рано ще, рано – хазяйство не пускає".

Пузир викликає Маюфеса, хоче, щоб той підтвердив, що він прийняв овець тільки на випас; пропонує 300 карбованців. Маюфес просить тисячу, той виганяє його. Феноген говорить, що вони з Ліхтаренком будуть свідками за 200 карбованців для кожного.

Приходять Калинович і Золотницький. Лікар говорить, що потрібна операція, у Терентія Гавриловича "налив біля почок" і може бути "зараження крові".

Злотницький говорить: "Класична птиця! Рим спасла, а хазяїна погубила! ... у чоловіка 22 тисячі кіп...пшениці – ну і треба ж йому гнатись за гусьми, що скубли одну копу!"

Пузир виглядає новий товар (вівці). Сидить біля вікна: "...Худі, бідолаги. Нічого, одгодуємо. Восени чистої прибилі 2 карбованці на штуці..."

Феноген говорить, що в Мануйлівці нещастя, робочі Ліхтаренкові голову розбили. Пузир наказує писати губернаторові про це. Починається у нього пропасниця. Прийшов урядник: "...По ділу злосного банкрута Михайлова слідователь постановив сьогодні привести вас для допроса як обвиняемого в сокритії 12 тисяч овець..."

Пузир просить крізь сльози Золотницького рятувати його честь. Злотницький говорить, що брат Калиновича прокурор і допоможе. Пузир: "просіть від мене Калиновича... Я дам благословення на шлюб з дочкою... (про себе думає) Обіщать можна все, аби врятував..."

Лікар говорить, що 2-3 дні і хазяїн помре.

Злотницький урядникові: "Скажіть слідователеві, що Терентій Гаврилович одібрав

повістку від смерті і скоро дасть покзаніє перед Богом".